

Dochody jednostek samorządu terytorialnego

Przejdź na sklep.infor.pl

Wstęp

Ustawa z 13 listopada 2003 r. o dochodach JST, która była podstawowym źródłem prawa regulującym system zasilania finansowego samorządu terytorialnego w Polsce, została zastąpiona nowym aktem prawnym – ustawą o dochodach JST. „Stara” ustawa o dochodach JST określała:

- źródła dochodów jednostek samorządu terytorialnego,
- zasady ustalania i gromadzenia dochodów własnych jednostek samorządu terytorialnego,
- zasady ustalania subwencji ogólnej i wpłat dla jednostek samorządu terytorialnego,
- zasady i tryb przekazywania części subwencji ogólnej,
- zasady i tryb ustalania kwot części subwencji ogólnej,
- udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych i wpłat dla nowych jednostek samorządu terytorialnego,
- zasady ustalania i przekazywania dotacji dla jednostek samorządu terytorialnego.

Wraz z ustawą o finansach publicznych i ustawami podatkowymi kształtowała zasady gospodarowania środkami finansowymi podsektora samorządowego. Z uwagi na dynamiczne zmiany w przepisach prawa wymagała dostosowania do współczesnych warunków społeczno-gospodarczych.

Opracowanie zawiera rozwiązania prawne określone w ustawie o dochodach JST, które inaczej regulują system dochodów JST w porównaniu do zapisów poprzedniej ustawy, między innymi w zakresie:

- źródeł dochodów JST po zmianach,
- zasad ustalania i przekazywania udziału w podatkach dochodowych,
- zasad przekazywania opłaty skarbowej, podatku od czynności cywilnoprawnych i podatku od spadków i darowizn,
- zasad ustalania potrzeb finansowych JST i ich finansowania,
- zasad ustalania subwencji ogólnej dla JST,
- przepływów informacji między Ministrem Finansów a JST w związku z planowaniem dochodów budżetowych,
- korekt potrzeb finansowych JST,
- dotacji dla JST,

- szczególnych zasad dotyczących planowania dochodów budżetów JST na 2025 r.,
- zmian w przepisach dotyczących gospodarki finansowej JST.

Nowe rozwiązania dotyczące systemu dochodów jednostek samorządu terytorialnego mają na celu odseparowanie budżetów samorządowych od wpływu zmian podatkowych w PIT i CIT, a przede wszystkim uniezależnienie od głównego źródła, jakim jest budżet państwa. Jako kryterium konieczne ustalono potrzebę zapewnienia lepszej alokacji środków publicznych. Polegać to ma na zorganizowaniu precyzyjnego, jak również algorytmicznego systemu ustalania dochodów JST. Kalkulacja będzie się odbywać w podziale na kategorie JST, z uwzględnieniem wydzielenia nowej odrębnej kategorii, tj. miasta na prawach powiatu. Nowym, a zarazem niezbędnym rozwiązaniem jest wprowadzenie opartych na obiektywnych parametrach kategorii, uwzględniających potrzeby ekologiczne czy zróżnicowane potrzeby wydatkowe JST. Takie działania spowodują wzmocnienie finansów JST.

Irena Bruszevska

Rozdział 4

Zasady ustalania potrzeb finansowych jednostek samorządu terytorialnego i ich finansowania

W „starej” ustawie o dochodach JST był określony podział subwencji ogólnej na części, do otrzymywania których uprawnione są JST poszczególnych szczebli:

- 1) subwencja ogólna dla gmin składa się z części wyrównawczej, równoważącej oraz oświatowej,
- 2) subwencja ogólna dla powiatów składa się z części wyrównawczej, równoważącej oraz oświatowej,
- 3) subwencja ogólna dla województw składa się z części wyrównawczej, regionalnej oraz oświatowej.

Część wyrównawcza subwencji ogólnej przysługuje jednostkom samorządu terytorialnego wszystkich szczebli słabo rozwiniętym ekonomicznie. Jej zadaniem jest sztuczne wyrównywanie zamożności poszczególnych rejonów kraju poprzez dofinansowywanie ze wspólnego budżetu, gminy, powiatu oraz województwa o niższym wskaźniku dochodów podatkowych przypadających na jednego mieszkańca od wskaźnika dochodów podatkowych dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego danego szczebla.

Część równoważąca subwencji ogólnej przysługuje gminie oraz powiatowi. Stanowi ona mechanizm uzupełniania dochodów gmin i powiatów o niższych dochodach ze środków pochodzących od pozostałych gmin czy powiatów ekonomicznie silnych. Przy podziale tych środków bierze się pod uwagę sytuację ekonomiczną gminy oraz powiatu ze szczególnym uwzględnieniem wydatków na zadania z zakresu pomocy społecznej.

Część oświatowa subwencji ogólnej przysługuje jednostkom samorządu terytorialnego wszystkich szczebli. Jest ustalana w celu finansowania zadań oświatowych, realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego, o których mowa w ustawie o systemie oświaty, tj. np. na prowadzenie szkół podstawowych, liceów. Wysokość czę-

ści oświatowej subwencji ogólnej dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego określa corocznie ustawa budżetowa. Kwota części oświatowej subwencji ogólnej jest rozdzielana pomiędzy poszczególne jednostki samorządu terytorialnego na podstawie algorytmu, określanego corocznie w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego.

Część regionalna subwencji ogólnej jest dzielona pomiędzy województwa według zasad określonych w ustawie o dochodach JST. Część regionalną subwencji ogólnej ustala się w wysokości stanowiącej sumę wpłat województw, w których wskaźnik dochodów podatkowych, w przeliczeniu na jednego mieszkańca, był wyższy od 120% średniej krajowej. Przy podziale części regionalnej subwencji ogólnej na województwa uwzględnia się kryteria dotyczące takich parametrów, jak: stopa bezrobocia, powierzchnia dróg wojewódzkich, PKB w województwie na jednego mieszkańca, wydatki bieżące na regionalne kolejowe przewozy pasażerskie oraz planowane dochody z tytułu części wyrównawczej i kwoty wchodzące w skład części regionalnej subwencji ogólnej, pomniejszone o planowaną wpłatę do budżetu.

Ustawa o dochodach JST wyeliminowała od 2025 r. dotychczasowe pojęcie subwencji ogólnej dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego, która składała się z części:

- 1) dla gmin:
 - a) wyrównawczej,
 - b) równoważącej;
- 2) dla powiatów:
 - a) wyrównawczej,
 - b) równoważącej;
- 3) dla województw:
 - a) wyrównawczej,
 - b) regionalnej;
- 4) oświatowej – dla gmin, powiatów i województw;
- 5) rozwojowej – dla gmin, powiatów i województw.

Część rozwojową subwencji jednostki samorządu terytorialnego otrzymały dopiero w 2024 r.

W nowym systemie dochodów JST wprowadza się dotychczas niewystępujące pojęcie potrzeb finansowych JST. Potrzeby finansowe dla poszczególnych JST będą się składać z:

- 1) potrzeb wyrównawczych,
- 2) potrzeb oświatowych,
- 3) potrzeb rozwojowych,
- 4) potrzeb ekologicznych,
- 5) potrzeb uzupełniających.

Przejdź na sklep.infor.pl

